

Periodisk emneevaluering, HIS1100 H-2008

Erling Sandmo, emneansvarlig

Dette 10-poengsemnet var nytt og ble undervist for første gang i høst. "Eldre verdenshistorie" besto da av 6 dobbeltforelesninger om det som før var "eldre global" frem til 1500/1600, 3 om antikken og 6 om europeisk middelalder. Forelesningene om utenomeuropeisk historie gikk fredager, forelesningene om antikken og middelalderen torsdag. Selv underviste jeg fire av de seks gangene om utenomeuropeisk historie, og det er bare oppslutningen om de forelesningene jeg vet noe om. Den har vært jevnt god, i et auditorium – Sophus Lie – som jeg liker godt selv, som foreleser, men som studentene ikke er spesielt glad i.

Denne evalueringen er basert på mine egne erfaringer, samt på svarene jeg fikk inn på en mail som gikk ut til alle studentene. De ble der bedt om å svare på 10 spørsmål. Jeg var spesielt opptatt av å finne ut av om de opplevde at emnet hang sammen, men spurte også om holdninger til pensum, og om generell tilfredshet med forelesninger og særemner, og om hvordan eventuelle kollokvier hadde fungert – instituttet hadde denne gangen laget påtegningslister som ble sendt rundt på første forelesning, og mange registrerte seg som kollokviedeltakere da. Jeg fikk inn 24 til dels utførlige svar, og dette er faktisk flere enn de som fylte ut elektronisk skjema den siste gangen HIS1130, Eldre global, frem til 1800, ble evaluert.

Tid

Konklusjonen er dessverre nokså klar: Dette emnet har ikke fungert spesielt godt. Årsaken er nokså åpenbar: Tiden er for knapp. Dette gjelder i særlig grad undervisningen i utenomeuropeisk historie. Den ble nå altså klemte inn på 6 forelesninger, selv om stoffet omfatter nesten alt det som før hørte hjemme i 1130, som høsten 2007 hadde like mange forelesninger som hele 1100 hadde nå. Det er opplagt enkelte grep som kan tas innenfor de rammene som var lagt ned nå, men tidsmangelen er drastisk og veldig synlig både for studenter og lærere. En gjennomgangskommentar var at studentene var lei av at "alle" forelesninger begynte med at foreleserne unnskyldte at de hadde for liten tid.

Et første tiltak kan selvsagt være å pålegge foreleserne å ikke si akkurat dette, men det hjelper lite. Den beste løsningen for studenter og lærere er åpenbart å få mer tid, men det kan

neppe gjøres innenfor rammene av ett 10-poengsemne. Den løsningen jeg ser for meg innenfor de eksisterende rammene, er at forelesningstimene omfordeles noe, og at selve måten å forelese på, endres. Det som gikk igjen i uttalelsene jeg fikk inn, var at de forelesningene som handlet om europeisk middelalder, fungerte klart bedre enn resten. Flere fremhever Per-Øivind Sandberg som en spesielt god foreleser, og det er jeg selvsagt glad for, men mange peker også på at han hadde tid til å snakke om det han skulle snakke om. Sammenlikner vi med den tiden han hadde til disposisjon på HIS1120 høstsemesteret 2007, ser vi da også at europeisk middelalder faktisk ikke har blitt utsatt for noen nedskjæringer i det hele tatt. Det er nå veldig åpenbart – også for studenter – at opprettelsen av HIS1100 innebærer en sterk nedprioritering av det utenomeuropeiske i forhold til den europeiske. Jeg ser av planen for nyere verdenshistorie at det eneste som kan sies å være ført over dit fra det eldre 1130, er én forelesning om perioden 1500-1800, men den handler om det europeiske forholdet til utenverdenen. Dette er utidsmessig, gir dårlige signaler og er etter min oppfatning klart i strid med det som burde være motivasjonen for å opprette et kurs i verdenshistorie. Den umiddelbare virkningen nå har jo faktisk vært å *svekke* det globale perspektivet. Og selv om det vil være å change a winning team her, så tror jeg at vi er helt nødt til å endre det relative forholdet mellom Europa og ”Verden” om det skal kunne forsvares å kalle dette emnet verdenshistorie.

Indre sammenheng

Svarene på om spørsmålet om hvorvidt dette emnet hang sammen som ”verdenshistorie”, varierte fra ”ikke i det hele tatt” til ”i liten grad”, med tyngdepunktet på det første. Her er det to hovedproblemer. Den enkleste, materielle delen av dette er det uheldige i at europeisk (inkl. antikken) og utenomeuropeisk historie fremdeles var to forelesningsrekker på ulike dager. Kurset ble oppfattet som om det besto av to distinkt forskjellige og atskilte deler. Dette lar seg løse hvis vi velger å fortsette med denne strukturen. Det kan enten, som én student foreslo, gjøres ved at kronologien er det eneste organiserende prinsippet, eller ved at man gjør seg ferdig med den ene delen (den utenomeuropeiske) før man begynner på den neste. Jeg er tiltalt av den første, som ville resultere i en struktur der man begynte med Jordbruksrevolusjonen og Midt-Østen, deretter kanskje antikken, Afrika, Kina, Europa, India og Latin-Amerika, her ordnet etter de kronologiske tyngdepunktene innenfor hver region. For

eksempel. Men selv den andre løsningen er bedre enn det vi gjorde nå, gitt at forelesningene i det minste vil bli markert som enhetlige ved at de foregår på samme tid og samme sted.

Det mer substansielle problemet er at foreleserne ikke *snakket* om det samme. Studentene savnet krysshenvisninger, sammenlikninger og felles oppsummeringer. Dette må etter mitt syn tenkes som selve emnets begrunnelse, og det er helt nødvendig at dette inngår i instruksene til fremtidige forelesere. Det må legges ut et begrepsapparat som er kjent for alle lærere og som de bruker: sivilisasjon, stat, hierarki, økonomi – jeg etterlyser ikke noen ensretting av undervisningen, men en vilje til å henvise systematisk til overordnede kategorier, og en evne til å gjøre det på tvers av regionene.

Pensum

Svarene på spørsmålet om hvor fornøyde studentene er med de ulike delene av pensum, spriker så mye at de ikke lar seg oppsummere. Men jeg merker meg at det etterlyses en mer syntetiserende bok, og at noen faktisk har lest mer av McNeills *The Human Web* enn det som er på pensum, og rapporterer at de har hatt stort utbytte av det. Den første halvdel av denne boken var pensum på HIS1130, nå er det bare innledningsdelen.

Det som jeg tror *må* endres, er tidsrammen. En helt akutt ting: Ett av de særemnene som tilbys under HIS1100 er "Akbar and Islamic State Formation in South Asia". Dette emnet faller nå kronologisk ikke innenfor rammene av kurset som helhet, det begynner i realiteten der hvor forelesningene slutter.

Flere peker også på det frustrerende i at emnet er dyrt, fordi pensumbøkene er mange. Jeg kjenner ikke på noen enorm bekymring her, men der studentene er oppgitte fordi de må kjøpe Fuglestads Latin-Amerika-bok selv om det bare er 40 sider som er pensum (ja! La dette komme i kompendium), er jeg frustrert over at det bare er 40 sider som er pensum. 40 sider om det førkolumbianske Amerika er knapt grunnlag for undervisning, og det at det ikke sies et ord om noe etter at Amerika og Europa faktisk er blitt del av en felles verdenshistorie – på verdenshistorieemnet – er ikke godt for noen. Dette er imidlertid det prinsippet vi har valgt å følge: Den eldre verdenshistorien slutter når europeere kommer til de andre regionene, eller sagt på en annen måte: når begrepet "verdenshistorie" blir relevant. På nyere verdenshistorie undervises det for øvrig i Latin-Amerika – på grunnlag av 33 sider hos Fuglestad. Dette kan ikke være vettugt.

Flere er også misfornøyde med McKays bok om den arabiske verden. På nyere verdenshistorie, 1300, bruker de den siste delen av Knut Vikøyr's *Ei verd bygd på Islam*. Jeg ser ingen grunn til at vi ikke kan bruke den første på 1100.

Informasjon

Den eneste positive overraskelsen i denne sammenhengen, var studentenes svar på spørsmålet om de syntes at de hadde fått tilstrekkelig informasjon på forhånd og underveis. Sett fra min side, var åpningen på semesteret et sant kaos. Det tok lang tid før forelesningsplanen lå ute på nettet, og verre: Kurset var kommet et godt stykke på vei før det ble klart hvem som skulle forelese om de forskjellige utenomeuropeiske regionene. Dette skyldtes kommunikasjonssvikt rundt mitt eget frikjøp dette semesteret. Sidetallene for pensum var feilaktige, og et stort antall studenter møtte til det de trodde var den første antikkforelesningen, men da skjedde det ingenting. Dette burde de ha visst – og Ulf Stenberg, som tilfeldigvis var innom, reddet situasjonen – men like fullt hadde de vært minst 100 som hadde misforstått opplysningene om semesterstart. Det tok også lang tid før de som egentlig tok HIS1130 fikk beskjed om at det ikke ble gitt noen overgangsundervisning for dem i perioden 1500-1800. I sum ville jeg trodd at alt dette ville munne ut i massiv misnøye med informasjonsflyten, men nei: Ingen klager, og mange er uttalt fornøyde.

Kollokvier

Noe over halvparten av de studentene som responderte, hadde meldt seg på kollokviegrupper. Av dem later under halvparten (dette er små tall, men likevel) til å ha vært aktive. Av disse igjen er det et par som sier at de hadde utbytte av kollokviet sitt. Det er klart det er grenser for hvor iherdig studenter kan følges opp her, men det kunne være verdt å prøve enda mer iherdig på dette. Flere ønsket seg mer oppfølging enn bare en mail – som flere syntes kom sent – om hvilken gruppe de var på. Kanskje man kunne laget et lite informasjonsmøte for de som hadde meldt seg på, med noen tips om hva man burde bruke tiden på i en kollokviegruppe?

Særemnene og forelesningene

Jeg fikk ikke veldig mange kommentarer på særemnene, men inntrykket er at studentene er mer fornøyd med dem enn med forelesningene. Særlig blir Pio Pethons undervisning fremhevet som eksepsjonelt god, og det bringer jeg gjerne videre. Det som imidlertid går igjen, er altså frustrasjonen over et emne som ikke henger godt sammen og som det ikke er tid til å komme gjennom. Tilfredsheten med særemnene gjenspeiler nok også lavere forventninger i så henseende – de blir noe annet enn emnet for øvrig.

Konklusjon

Erfaringen min er frustrerende, skal jeg innrømme. Det emnet jeg har vært ansvarlig for nå, HIS1100, er et resultat av et velment ønske om å integrere den europeiske og den utenomeuropeiske historien – og å spare ressurser. Det er bare det siste ønsket som er blitt etterlevd, og det ser studentene veldig tydelig. Jeg mener som sagt ovenfor at denne innsparingen har skjedd så å si utelukkende på bekostning av undervisningen i det utenomeuropeiske, og det er jeg ikke glad for.

Samtidig finnes det opplagt muligheter for å forbedre undervisningen. Studentene bør kanskje overlates mer til sin egen lesning når det gjelder den rene oversikten, slik at forelesningene kan bli mer problematiserende ut fra en systematisk diskusjon av begreper og analysemåter. Dette forutsetter imidlertid at foreleserne kan møtes og diskutere undervisningen og at de har overskudd til å tilpasse seg de andres opplegg. Dette er det nesten umulig å få til så lenge hele den europeiske delen av kurset undervises av timelærere med fulle jobber andre steder. Hvis et sånt kurs skal kunne bli et lagarbeid, må det bemannes med lærere som er tilgjengelige for hverandre. Først når det skjer, vil dette kurset kunne realisere sitt potensial. Og først da vil vi kunne se om verdenshistorie er noe mer enn en nedbygging av globalhistorien.

Cambridge, 26. januar 2009

Erling Sandmo